

Till konstitutionsutskottet:
2018-02-22

Granskning av Utrikesdepartementets hantering av utvärderingen av Säkerhetsråds kampanjen

Tidigare FN-ambassadören Anders Lidén anlätades av Utrikesdepartementet, UD, för att skriva en utvärdering av Sveriges kandidatur till FN:s säkerhetsråd. I mars 2017 presenterades utvärderingen men dock endast 13 sidor vilka enligt Lidén utgjorde slutsatserna. Utrikesutskottet har tidigare begärt att få ta del av utvärderingen, men fick då endast slutsatserna i de 13 sidorna.

Till Dagens Nyheter sade chefen för enheten för FN-politik vid UD att det överhuvudtaget inte existerar någon utvärdering. (*Utvärdering av Sveriges FN-kampanj saknas*, Dagens Nyheter, den 16 februari, 2018) Men utvärderingens författare Anders Lidén lämnade enligt egen uppgift in utvärderingen i december 2016. Några mindre korrigeringar gjordes och den ändrade versionen lämnades in den 7 februari 2017, enligt Lidén både via e-post och i form av flera pappersexemplar.

Först några dagar efter att media uppmärksammat frågan om den försvunna rapporten uppgav UD för TT (den 21 februari 2018) att man skulle redovisa arbetsmaterial som är kopplade till den tidigare saknade FN-rapporten. I meddelandet skrev UD:

Under utvärderingens gång har det funnits annat material, inklusive arbetsmaterial och tidigare versioner som har granskats inom departementet. Slutsatserna som har presenterats och diarieförts är, i enlighet med uppdragsgivarens ställningstagande, det slutliga resultatet av utvärderingen.

Vidare tillkännagav UD att de på grund av visat intresse skulle bjuda in ledamöter i utrikesutskottet för att ge dem en närmare redovisning av utredningens arbetsmaterial.

Det förefaller utifrån vad som har framkommit av nyhetsrapporteringen som att UD först har förnekat utvärderingens existens och sedan valt att kalla den för "arbetsmaterial" för att slippa lämna ut den. Men oavsett rubrik som UD väljer att sätta ovanför de försvunna sidorna så tillför de sannolikt sådana sakuppgifter att de är att betrakta som allmänna handlingar. Genom att inte låta utrikesutskottet ta del av utvärderingen i sin helhet har UD dessutom riskerat att undergräva riksdagens kontrollmakt.

Enligt 2 kap. 12 § TF ska en allmän handling som får lämnas ut på begäran genast eller så snart det är möjligt på stället utan avgift tillhandahållas den som önskar ta del av handlingen. Om en handling inte kan tillhandahållas utan att en sådan del av handlingen som inte får lämnas ut röjs, ska den i övriga delar göras tillgänglig för sökanden i en avskrift eller kopia. Utgångspunkten är således att handlingar ska lämnas ut i direkt anslutning till begäran, dvs. i princip omgående (Bohlin, Offentlighetsprincipen, 8 uppl., 2010, s. 131 f.).

Enligt 2 kap. 14 § TF ska begäran att få ta del av allmän handling göras hos den myndighet som förvarar handlingen och begäran prövas av myndigheten. Om det finns särskilda skäl får det dock föreskrivas att prövningen ska göras av en annan myndighet.

Enligt 6 kap. 3 § OSL är det i första hand den anställde vid en myndighet som enligt arbetsordningen eller ett särskilt beslut har ansvar för vården av en handling som ska pröva

om handlingen ska lämnas ut. I tveksamma fall ska den anställde låta myndigheten göra prövningen, om det kan ske utan onödigt dröjsmål.

Konstitutionsutskottet har vid flera tidigare tillfällen granskat Regeringskansliets utlämnande av allmänna handlingar, särskilt mot bakgrund av tryckfrihetsförordningens krav på skyndsam handläggning. Utskottet har då betonat att rätten att ta del av allmänna handlingar är en hörnsten i den svenska rättsordningen och är av central betydelse för opinionsbildning, debatt och insyn i och granskning av myndigheternas verksamhet. En begäran om att få ta del av en allmän handling ska, enligt utskottet, behandlas med förtur, och inga obehöriga dröjsmål eller någon omfattande tidsutdräkt får förekomma (se t.ex. bet. 2003/04:KU20 s. 134 f., bet. 2009/10:KU10 s. 14 f. och bet. 2010/11:KU10 s. 31).

UD:s bristfälliga hantering av Sveriges kampanj till FN:s säkerhetsråd har återkommande varit föremål för medierapportering och konstitutionsutskottets granskning. Så sent som våren 2017 riktade ett enigt konstitutionsutskott kritik mot regeringen med anledning av UD:s hantering av allmänna handlingar i samband med kampanjen (2016/17:KU20 s. 169). Under hösten 2017 fann konstitutionsutskottet att ett större antal handlingar hade förkommit hos UD. Utskottet framhöll bland annat att det är oacceptabelt att handlingar i så stor utsträckning har kunnat förkomma. Dagens Nyheter följde upp och rapporterade den 4 december 2017 att 900 dokument hade undanhållits från allmänhetens insyn med hjälp av digitala myndighetsöverskridande arbetsytor. (*900 dokument doldes och UD dolde dokument om FN-kampanjen*, Dagens Nyheter, den 4 december 2017) Ytterligare en KU-anmälan har inkommit till konstitutionsutskottet för att utröna om det fanns information som var av intresse för utskottet i de förkomna handlingarna. Detta är en föga smickrande följetong för utrikesminister Margot Wallström som var en av de som framhöll att transparens skulle vara ett nyckelord för den svenska kampanjen och arbetet i säkerhetsrådet.

Mot bakgrund av detta hemställer jag att konstitutionsutskottet granskar UD:s och utrikesminister Margot Wallströms hantering av den aktuella utvärderingen samt mediernas och utrikesutskottet begäran om att ta del av den samma.

Jonas Jacobsson Gjørtler
Riksdagsledamot (M)

